

Hem>Domstolsförfaranden>Tvistemål>Vilket lands domstol är behörig?

Vilket lands domstol är behörig?

Polen

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

I Polen handläggs civilrättsliga mål av allmänna domstolar (*sądy powszechnie*) och Högsta domstolen (*Sąd Najwyższy*) (se Domstolsväsen i medlemsstaterna – Polen), såvida de inte ligger under specialdomstolarnas behörighet.

Bestämmelser om domstols behörighet finns i civilprocesslagen (*Kodeks Postępowania Cywilnego*), i artiklarna 16–18 och artiklarna 27–46.

I distriktsdomstolarna (*sądy rejonowe*) prövas civilrättsliga mål av följande avdelningar:

Civilrätt.

Familjerätt och omyndiga (familjedomstolar, *sądy rodzinne*) – för familje- och förmyndarskapsmål, mål som rör förledande av ungdom och straffbara handlingar som begås av dem, mål som rör behandling av personer som är beroende av alkohol, narkotika eller psykotropa ämnen samt mål som, enligt annan lagstiftning, ligger under en förmyndarskapsdomstols behörighet.

Arbetsrätt och social trygghet (arbetsdomstolar, *sądy pracy*) – för arbetsrättsliga mål och socialförsäkringsmål.

Handel (handelsdomstolar, *sądy gospodarcze*) – för handelsrättsliga och civilrättsliga mål mellan företag som rör deras företagsverksamhet, mål som rör bolagsförhållanden, talan mot styrelsemedlemmar i bolag i samband med att styrelsemedlemmar har ingett falska förklaringar till det nationella domstolsregistret, talan mot företag på grund av ett beslut om att miljöskador ska upphöra, samt konkursmål.

Fastighetsregister – för förande av fastighetsregister och handläggning av andra civilrättsliga ärenden som rör förfaranden vid fastighetsregistret.

Regionala domstolar (*sądy okręgowe*) i Polen har motsvarande avdelningar, bortsett från fastighetsregisteravdelningen och avdelningen för familjerätt och omyndiga. Regionala domstolar i Polen har civilrättsliga familjeavdelningar som särskilt är behöriga att handlägga mål om äktenskapsskillnad, hemskillnad och avslutande av hemskillnad, om annullering av äktenskap, om fastställande av äktenskap eller om förklaring om utländska domars verkställbarhet i familjemål.

Dessutom har den regionala domstolen i Warszawa följande ytterligare enheter som fungerar som avdelningar:

Konkurrens- och konsumentskyddsdomstol (*Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów*), som bl.a. handlägger mål om förhindrande av monopol och energitillsynsmål.

Domstol för EU:s varumärken och industriella formgivning (*Sąd Wspólnotowych Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych*), som handlägger mål om intrång, hot om intrång som rör industriella formgivningar och varumärken, ogiltigförklaring av en EU-formgivning, upphörande eller ogiltigförklaring av ett varumärke samt effekterna av ett varumärkesintrång.

Den 1 januari 2010 utsågs dessutom distriktsdomstolen i Lublin till behörig domstol för handläggning av mål som ligger under andra distriktsdomstolarnas behörighet i ett elektroniskt förfarande genom betalningsföreläggande.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

I regel är distriktsdomstolarna behöriga i civilrättsliga mål i första instans. **Distriktsdomstolarna** (*sądy rejonowe*) är behöriga i alla mål utom mål som enligt lag (artiklarna 16 och 507 i civilprocesslagen) ska handläggas av regionala domstolar.

Regionala domstolar har förstainstansbehörighet i mål som anges i artikel 17 i civilprocesslagen, nämligen

- 1) mål om icke-egendomsrelaterade rättigheter och egendomsanspråk som knyts till dessa rättigheter, med undantag av **mål om fastställande eller bestridande av föräldraskap samt mål om annullering av en faderskapsbekräftelse och om upplösning av adoption**,
- 2) mål om **upphovsrättsligt skydd** och besläktade rättigheter, samt mål som rör **uppfinningar, bruksmönster**, industriella formgivningar, varumärken, geografiska beteckningar och integrerade kretsloppstopografier samt mål om skydd av andra immateriella rättigheter,
- 3) mål om anspråk enligt **presslagen**,
- 4) mål om äganderätt då tvisteföremålets värde överstiger 75 000 zloty, med undantag av **underhållsmål, mål om innehavsintrång, mål om bodelning mellan makar, om anpassning av innehållet i ett fastighetsregister** till faktisk rättsliga status, samt mål som prövas i ett **elektroniskt förfarande genom betalningsföreläggande**,
- 5) mål om meddelande av en dom i stället för ett beslut om att dela ett kooperativ,
- 6) mål om upphävande, annullering eller fastställande av icke-existensen av beslut i styrelser för juridiska personer eller organisatoriska enheter som inte är juridiska personer men som har ställning som juridisk person enligt lag,
- 7) mål om förhindrande och bekämpning av otillbörlig konkurrens,
- 8) mål om ersättning med anledning av **skada på grund av en lagstridig slutlig dom**.
- 9) för anspråk till följd av överträdelser av rättigheter som härrör från regelverket för personuppgiftsskydd.

Dessutom omfattar **regionala domstolars** behörighet exempelvis

- 1) mål om obehörighet,
- 2) mål om lösning av tvister som gäller verksamheten i statsägda företag: mellan företagets styrelse och företagets direktör, mellan företagets styrelse och dess grundare, och mellan företagets styrelse och dess tillsynsorgan,
- 3) mål om erkännande av utländska domar och om deras verkställbarhet (artikel 11481 och artikel 11511 i civilprocesslagen).

I mål om äganderätt måste käranden ange tvisteföremålets värde i käromålet, såvida inte tvisteföremålet är ett angivet penningbelopp.

I mål om penningfordringar är det specificerade penningbeloppet tvisteföremålets värde, även om fordran görs som alternativ till ett annat anspråk.

I andra egendomsmål måste käranden ange tvisteföremålets värde genom att ange penningbeloppet i käromålet, i enlighet med artiklarna 20–24 i civilprocesslagen.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Se punkt 2.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

I den polska civilprocesslagen skiljer man mellan fyra typer av domstolsbehörighet: allmän (artiklarna 27–30), alternativ (artiklarna 31–37), exklusiv (artiklarna 38–42) och speciell (artiklarna 43–46).

Den territoriella behörigheten beskrivs ingående i punkterna 2.2.1–2.2.3.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Allmän territoriell behörighet

Talan ska väckas vid en domstol i första instans med territoriell behörighet för svarandens hemvist (artikel 27 i civilprocesslagen).

I enlighet med artikel 25 i civilprocesslagen är en fysisk persons hemvist den stad där personen vistas med avsikt att vistas permanent. Om svaranden inte har sin hemvist i Polen fastställs den allmänna behörigheten enligt hans/hennes vistelseort. Om orten är okänd eller utanför Polen måste talan väckas i enlighet med svarandens senaste hemvist i Polen.

Talan mot staten ska väckas vid en domstol vars behörighet omfattar huvudkontoret för den organisatoriska enhet som tvisten rör. Om staten företräds av Republiken Polens riksåklagarämbete (*Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej*) ska talan väckas vid en domstol vars behörighet omfattar huvudkontoret för den riksåklagaravdelning som har ansvar för den organisatoriska enhet som talan rör.

Talan mot andra juridiska personer och andra enheter som inte är fysiska personer ska väckas vid en domstol vars behörighet omfattar deras säte (artikel 30 i civilprocesslagen).

2.2.2 Undantag från huvudregeln

Se punkt 2.2.2.1.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

Alternativ territoriell behörighet gör det möjligt för käranden att i vissa fall välja domstol. Käranden kan då väcka talan vid en domstol med allmän behörighet eller vid en annan domstol som anges i artiklarna 32–37 i civilprocesslagen.

Alternativ territoriell behörighet föreskrivs i följande fall:

För underhållskrav och för fastställande av ett föräldra–barnförhållande och besläktade ärenden – talan får väckas vid en domstol vars behörighet omfattar rättsinnehavarens hemvist.

För ett egendomsanspråk mot ett företag – talan får väckas vid en domstol vars behörighet omfattar företagets huvudkontor eller filial, om anspråket är knutet till huvudkontorets eller filialens verksamhet. Detta gäller dock inte fall då riksåklagaren företräder staten enligt lag.

För fastställande av att det finns ett avtal, för fullgörande, avslutande eller upphävande av ett avtal samt för skadestånd på grund av att ett avtal inte har fullgjorts eller inte fullgjorts i tillräcklig grad – talan får väckas vid en domstol vars behörighet omfattar den ort där det berörda avtalet ska fullgöras. Vid tvivel ska det bekräftas genom en handling var avtalet fullgörs.

För en talan om skadestånd utanför avtalsförhållanden – talan får väckas vid en domstol vars territoriella behörighet omfattar den plats där den händelse som orsakade skadan inträffade.

För betalning av ett belopp för hantering av ett mål – talan får väckas vid en domstol vars behörighet omfattar den ort där det juridiska ombudet hanterade målet.

För ett anspråk som rör uthyrning av fast egendom (*najem* eller *dzierżawa*) – talan får väckas vid en domstol vars behörighet omfattar den ort där den fasta egendomen är belägen.

Mot en part som är förpliktad enligt ett skuldebrev eller en check – talan får väckas vid en domstol vars behörighet omfattar betalningsorten. Flera parter som är förpliktade enligt ett skuldebrev eller en check får stämmas gemensamt vid en domstol vars behörighet omfattar betalningsorten eller vid en domstol med allmän behörighet för skuldebrevets eller checkens acceptant eller utfärdare.

I arbetsrättsliga mål – talan får väckas vid en domstol vars territoriella behörighet omfattar den plats där arbetet utfördes eller skulle utföras, eller vid en domstol vars territoriella behörighet omfattar den ort där anställningsinrättningen är belägen (artikel 461.1 i civilprocesslagen).

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Att en domstol har **exklusiv behörighet** innebär att målet endast får handläggas av den domstol som anges i lagen. Exklusiv behörighet föreskrivs i följande fall:

I fråga om äganderätt eller annan sakrätt i fast egendom, samt i fråga om innehav av fast egendom – talan kan endast väckas vid den domstol som har behörighet över den plats där den fasta egendomen är belägen. Om tvisteföremålet är ett servitut fastställs behörigheten med ledning av var den belastade egendomen är belägen.

I fråga om arvsrätt och laglott samt legat, instruktioner eller andra testamentariska förordnanden – talan kan endast väckas vid den domstol vars behörighet omfattar testatorns senaste stadigvarande boställningsort, och om testatorns hemvist i Polen inte kan fastställas, vid den domstol vars behörighet omfattar den ort där arvet eller en del av arvet är belägen.

I fråga om medlemskap i kooperativ, partnerskap, bolag eller föreningar – talan får endast väckas vid den domstol som har behörighet över sätet.

I fråga om ett äktenskapsförhållande – talan får endast väckas vid den domstol vars territoriella behörighet omfattar den plats där makarna bodde senast, om åtminstone en av dem fortfarande har sin hemvist eller är stadigvarande bosatt inom detta domsområde. Utan en sådan grund är domstolen med exklusiv behörighet den domstol vars behörighet omfattar svarandens hemvist, och utan även denna grund – den domstol vars behörighet omfattar kärandens hemvist.

I fråga om ett föräldra–barnförhållande och ett förhållande mellan adoptant och adoptivbarn – talan får endast väckas vid den domstol vars behörighet omfattar kärandens hemvist, förutsatt att det inte finns några skäl att väcka talan enligt bestämmelserna om allmän behörighet.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Speciell behörighet innebär att annan domstol kan vara behörig i fall som anges i speciallagstiftning:

Käranden har beviljats rätten att välja domstol.

Om det är motiverat att flera domstolar är behöriga eller om talan väcks mot flera parter för vilka olika domstolar är behöriga enligt lagstiftningen om allmän behörighet. Samma gäller om den fasta egendom, vars belägenhet avgör vilken domstol som är behörig, är belägen i flera domsområden.

Båda parterna har beviljats rätten att välja domstol på grundval av en överenskommelse eller en gemensam begäran.

Parterna kan skriftligen komma överens om att inge en redan befintlig tvist, eller alla tvister som kan uppstå i framtiden i samband med ett visst rättsligt förhållande, till en domstol i första instans som saknar territoriell behörighet enligt lag. Den domstolen har då exklusiv behörighet, såvida inte parterna har kommit överens om något annat eller såvida inte käranden har lämnat in ett käromål i ett elektroniskt förfarande genom betalningsföreläggande. Parterna får genom en skriftlig överenskommelse även begränsa kärandens rätt att välja bland flera domstolar som är behöriga i sådana tvister.

Parterna får dock inte ändra en exklusiv behörighet.

Överenskommelser om domstols behörighet måste vara skriftliga. De kan ingå i en överenskommelse om materiell rätt (en behörighetsklausul) eller utgöra en separat överenskommelse.

I arbetsrättsliga mål och socialförsäkringsmål får den behöriga domstolen, på parternas gemensamma begäran, hänskjuta målet till en annan, motsvarande domstol som handlägger arbetsrättsliga mål och socialförsäkringsmål, om detta är motiverat av lämplighetsskäl.

Den behöriga domstolen utses av en högre domstol eller Högsta domstolen.

Om den behöriga domstolen inte kan handlägga målet eller vidta andra åtgärder på grund av ett hinder utser en högre domstol en annan domstol. Orsaken kan endast vara ett hinder som gör att målet inte kan handläggas, t.ex. uteslutning av en domare eller force majeure.

Högsta domstolen är skyldig att utse en domstol vid vilken talan ska väckas om den territoriella behörigheten inte kan fastställas i enlighet med lagen på grund av omständigheterna i målet (artikel 45 i civilprocesslagen).

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Specialdomstolar är förvaltningsdomstolar (*sądy administracyjne*) och militärdomstolar (*sądy wojskowe*).

Militärdomstolarnas verksamhet regleras av lagen om militärdomstolarnas organisation (*Prawo o ustroju sądów wojskowych*) av den 21 augusti 1997. Dessa domstolar prövar i allmänhet brottmål inom Polens försvarsmakt. Andra mål får endast hänskjutas till dem genom en lag.

Förvaltningsdomstolarnas verksamhet regleras av lagen om förvaltningsdomstolarnas organisation (*Prawo o ustroju sądów administracyjnych*) av den 25 juli 2002. Förvaltningsdomstolar skipar rättvisa genom att övervaka verksamheten inom offentlig förvaltning samt genom att lösa behörighetstvister mellan lokala myndigheter och statliga myndigheter. Det kan inte uteslutas att en förvaltningsdomstol, som ett led i sina tillsynsskyldigheter med avseende på verksamheten inom offentlig förvaltning, i undantagsfall får avgöra ett civilrättsligt mål.

Senaste uppdatering: 08/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.